

(V)

DE NWE TIJD / FREEK
VIELEN EN ROSA
VANDERVOST

Nooit meer schaamte

Lotte Ogiers

Gezien op 01 maart 2024
Corso, Antwerpen

De geschiedenis is vrouwelijk. In '(V)' laat de Nwe Tijd via de uiteenlopende herinneringen van vijf actrices én hun moeders (of dochters) 'de vrouw' aan het woord. Vrouw-zijn neemt daardoor heel verschillende vormen aan. Mannelijke dokters en filosofen leidden het woord 'hysterie' af van 'hystera', Grieks voor baarmoeder, herhaalde de Pano-reportage over endometriose vorige week nog een keer. Van hysterie is er in '(V)' echter geen sprake. We zien enkel vrouwen die groots vertellen over de levens die mogelijk zijn wanneer je dankzij je moeder het leven ziet. Deze natuurlijke gang van zaken werkt op zich al verbindend.

05 MAART 2024

Net zoals in 'Heimat' gebruikt regisseur Freek Vielen opgenomen video-interviews. Evgenia Brendes, Brenda Corijn, Suzanne Grotenhuis en Ellis Meeusen ondervroegen hun moeders over het moederschap, het dochter-zijn en de herinneringen die hen als vrouw bepaalden. Mieke De Groote ging in gesprek met haar dochter. Zo zijn verschillende generaties vrouwen aan het woord die, hoewel hun vaderlanden verschillen, gelijkaardige ervaringen delen. Zo krijg je een geschiedenis die in haar herhaling tegelijk humoristisch en pijnlijk is.

Toch begint die vertelling met schaamte. Alsof ze eerst het meisje in zich moeten ontgroeien. Ellis Meeusen vertelt over het bolletje aan haar lies dat ze wekenlang verzweg voor haar moeder. Evgenia Brendes herinnert zich dat het zichtbare schaamhaar in haar strakke speedo pak ervoor zorgde dat haar duik voor één keer niet zo elegant was.

Dit doen ze met hun rug naar het licht gekromde videoscherm. Het doet me denken aan een golf. Scenograaf Sander Salden laat die 'vloeiende beweging' doorheen de voorstelling zachtjes in alle tinten van roze kleuren. Zo wordt het

scherm een veruitwendiging van een vertelling, die nooit van punt A naar punt B loopt, maar als een golf het menselijke geheugen overspoelt. Herinneringen die sporen in het zand achterlaten, zoals het (vrouwelijke) leven, waarin afdrucken van pijn én geluk terug te vinden zijn wanneer de lucht weer roze kleurt. De twee bankjes op de scène zijn soms nodig voor de vijf actrices om tot rust te komen. Zoals ze naar het water zouden luisteren, horen ze nu hun moeders aan wanneer ze naar het gebogen videoscherm kijken.

De videobeelden van de moeders en dochter geven '(V)' een documentair karakter. Hier wordt niet gespeeld, maar verteld. Dit is wie ze zijn en waren. Je voelt hoe de vijf vrouwen ook op de scène geen spelpartners maar deelgenoten zijn. Hun luisteren is echt. Het samenzijn werkt helend. En dat is ook de kracht van '(V)'. Je ziet de vrouwen op scène, voelt je vrouw in het publiek. Je denkt aan de mannen en jongens die zwijgen en luisteren. '(V)' werkt niet als dwingend manifest, maar als tijdsdocument waarin alle opzichzelfstaande momenten een tijdsgeest weergeven. Brenda Corijn die gewoon een fiets vraagt wanneer ze moet kiezen tussen Mozambique of België. Ellis Meeusen die heel graag Indonesië wil zien. Suzanne Grotenhuis die zich voor het eerst sterk voelt wanneer ze zich snijdt aan een conservenblik terwijl haar kind boven slaapt. Evgenia Brendes die stil is wanneer haar moeder gedichten citeert. Of Mieke De Grootte die verslaafd is aan de geur van haar (klein)kinderen en man. Je denkt na over wat jou vrouw heeft gemaakt.

In voorstellingen die afwisselen tussen 'live' en 'video' is het vaak zoeken naar een evenwicht tussen die verschillende media. Ook '(V)' wankelt soms op die breuklijn. Het ritme mocht soms sneller. De stemmen zouden een wirwar mogen zijn, van moeders, dochters, levens die elkaar raken om dan weer uiteen te lopen. Soms wil je meer horen van de moeders, of denk je: ik wil hen beiden aan het woord. Waarom niet de video laten lopen terwijl de dochter haar vragen voor het publiek uitspreekt? Zodat het gesprek zich ook live ontplooit?

De aarzeling, het zoeken en vinden van de juiste stem maken '(V)' des te pakkender.

Of andersom. Dat dacht ik bij de scène waarin Mieke De Grootte ons de details niet spaart van haar vreselijke miskraam. Ze zit rug aan rug met Suzanne Grotenhuis. Je voelt de letterlijke steun van vrouwen voor elkaar. Wanneer het de moeder te veel wordt, neemt de andere het van haar over. Suzanne Grotenhuis leest de feitelijke woorden voor terwijl Mieke De Grootte haar blik afwendt. Je herbeleeft samen met haar dit bepalende moment. Ze maakt je echt deelgenoot van haar verdriet. Je wordt stil. Nadien zie je hoe haar jongste dochter (muzikante Nina Kortekaas) een troostend pianostuk voor haar moeder speelt. Kon dit beeld al eerder ingezet worden zodat we gedragen worden door een klein beetje muziek? Of moest die troost net uitgesteld worden zoals de tijd die voorbij moet gaan om wat te kunnen helen?

Het is moedig om dit persoonlijke leven te delen. Je voelt de actrices groeien. Zo beginnen ze allemaal eerder aarzelend aan hun eerste zinnen. Je voelt dat deze dingen lang verborgen zaten, en nu door de geregisseerde ordening een ander karakter krijgen. Waar het eerste deel vooral gaat over schaamte, spreekt deel twee over 'voorvallen' van ongewilde aanrakingen. Van moeders en familiebanden naar de meest eenzame momenten om in het laatste deel kracht te voelen. Dat is een heel leven. De aarzeling, het zoeken en vinden van de juiste stem maken '(V)' des te pakkender.

Dat laatste deel zet Brenda Corijn trouwens in met een Portugees liedje. Ze zingt hoe bij zonsopgang alles anders kan zijn. Er zijn zo veel levens om te leven. Terwijl Corijn net gelukkig is dat ze haar verhaal kwijt kan in het Portugees, lijkt Evgenia Brendes gaandeweg iets verloren te zijn. Tot tranen toe bewogen spreekt ze uit dat ze graag die 'tweejarige met de gele muts' in zichzelf wil terugvinden. Een meisje dat luid durft te roepen in de sneeuw, dat een vriendin vraagt om met haar een gigantische sneeuwbal voor hen uit te duwen. Het is sterk hoe die laatste herinnering de hele opzet van '(V)' oproept. De aanblik van dat witte landschap waar alles nog mogelijk is. En later, dat meisje, gesterkt door het andere meisje, het landschap waar ze net nog doorheen wandelden, oprullend, tot een bal die ze samen zullen moeten blijven duwen.

In dat opzicht contrasteert het beeld van die twee kleine meisjes, vrouwen die samen hun herinneringen verwerken, te hard met het beeld waar Freek Vielen mee eindigt. De vijf vrouwen dansen onwennig van elkaar weg. Elk hun eigen dans, een eigen leven. Of is het dat, kunnen ze dankzij elkaar eindelijk hun schaamte laten varen?